
Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2016:4

Brist på kyrkoherdar

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2016:28 i vilken föreslås att kyrkostyrelsen ges i uppdrag att dels ta fram en handlingsplan för att lösa bristen på kyrkoherdar och dels ta fram regler för hur pastorat/församling ska ledas om kyrkoherde saknas. Enligt utskottets uppfattning går det inte att säga att det generellt råder brist på kyrkoherdar. Vidare konstaterar utskottet att det är stiftens ansvar att hantera frågor om rekrytering av kyrkoherdar. Utskottet menar vidare att den reglering kring vad som ska gälla då ordinarie kyrkoherde saknas som redan finns i kyrkoordningen är tillräcklig. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:28, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:28, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2016:28 av Mats Nilsson, Brist på kyrkoherdar

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram en handlingsplan för att lösa bristen på kyrkoherdar.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram regler hur pastorat/församling ska ledas om kyrkoherde saknas.

Bakgrund

Rekrytering av kyrkoherdar

Av 34 kap. 9 § i kyrkoordningen framgår de särskilda behörighetskrav som gäller för att kunna anställas som domprost eller kyrkoherde eller på ett vikariat över-skridande tre månader på en sådan befattning.

För det första krävs att den sökande vid ansökningstidens utgång ska ha varit anställd som präst i Svenska kyrkan i mer än tre år.

Det andra kravet avser att den sökande ska ha genomgått den kyrkoherdeutbildning som fastställts av kyrkostyrelsen. Kyrkostyrelsen har genom sitt beslut (SvKB 2008:3) om behörighetsgivande utbildning för blivande kyrkoherdar i Svenska kyrkan fastställt en utbildningsplan som omfattar 15 högskolepoäng motsvarande tio veckors heltidsstudier. Av utbildningsplanen framgår att man ska ha varit anställd som präst i Svenska kyrkan i två år för att vara behörig att antas till utbildningen.

Vidare ska man enligt det tredje kravet uppfylla de villkor för befattningen som domkapitlet kan ha beslutat enligt 34 kap. 11 §. Enligt sistnämnda bestämmelse kan domkapitlet besluta om särskilda villkor för att någon ska kunna anställas på en viss befattning som kyrkoherde, komminister, kontraktsadjunkt eller stiftsadjunkt. Bakgrunden till bestämmelsen i 11 § är att vissa tjänster har behov av specialkompetens, t.ex. befattningar som sjukhuspräst, präst för verksamhet på teckenspråk, finska eller annat språk eller som präst i en samlingsförsamling.

Det fjärde kravet är att den sökande ska ha förklarat sig behörig att i alla uppgifter tjänstgöra tillsammans med andra vigda, oavsett deras kön.

Domkapitlet får medge undantag från de två första kraven om det finns särskilda skäl. Beträffande första kravet har Överklagandenämnden i ett beslut 2000 konstaterat att regeringen i sin tidigare prövning av den motsvarande föreskriften varit mycket restriktiv och under en lång följd av år inte medgett något undantag från kravet på tre års tjänstgöringstid. Man konstaterade också att Centralstyrelsen i sin kyrkoordningsskrivelse angett att bestämmelsen i 34 kap. 11 § i stort sett skulle motsvara tidigare bestämmelser (ÖN 2/2000). När det gäller undantag från kravet på att ha genomgått den behörighetsgivande utbildningen angavs i det utredningsarbete som föregick bestämmelsen att skäl för undantag kan vara att den sökande har lång erfarenhet från tidigare tjänst som kyrkoherde eller har genomgått annan chefs- eller ledarskapsutbildning som till omfång och innehåll kan anses motsvara den av kyrkostyrelsen fastställda.

Det är domkapitlet som prövar behörigheten för den som söker en befattning som domprost eller kyrkoherde. Detta anges inte direkt i 34 kap. 9 § men framgår indirekt av andra bestämmelser i kyrkoordningen.

Ledning av församling om kyrkoherde saknas

Av 2 kap. 9 § i kyrkoordningen framgår att kyrkoherden leder all verksamhet i församlingar och pastorat. Av 34 kap. 1 § framgår att det för varje församling ska finnas en person som är anställd för att vara kyrkoherde.

I kyrkoordningens femte kapitel finns närmare bestämmelser om kyrkoherden. I 5 kap. 2 § sägs bland annat att kyrkoherden gemensamt med kyrkorådet har ansvar för att församlingens grundläggande uppgift blir utförd och att kyrkoherden har ansvar för tillsyn över all verksamhet utifrån Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

För att det alltid ska finnas någon som fullgör uppdraget som kyrkoherde anges i 5 kap. 3 §, första stycket, att uppdraget som kyrkoherde utövas av den som är anställd eller vikarierar som kyrkoherde i församlingen eller pastoratet.

Av 5 kap. 4 § framgår att det är kyrkoherden som beslutar i vilken turordning övriga präster i församlingen eller pastoratet ska träda in som vikarierande kyrkoherde när det är fråga om vikariat om högst tre månader. Detta möjliggör för kyrkoherden att bland församlingens/pastoratets komministrar utse en vikarie för kortare tidsperioder såsom semester m.m. I en sådan turordning får också tas in andra präster som enligt kyrkorådets beslut får anlitas som vikarierande kyrkoherde. Tidigare gällde att det i församlingsinstruktionen skulle anges vilka präster som kunde anlitas som vikarierande kyrkoherde. Efter beslut av 2009 års kyrkomöte ska detta inte längre finnas med i församlingsinstruktionen (KsSkr 2009:5, O 2009:1, KmSkr 2009:2). I stället ska kyrkorådet besluta vilka präster som får anlitas. Om kyrkorådet har fattat ett sådant beslut får även dessa präster tas med i den turordning som kyrkoherden har att besluta om. Ett samarbete med berörda kyrkoherdar i de

församlingar och pastorat som vikarier kan hämtas från är naturligtvis en förutsättning för att detta ska fungera.

Den turordning som ska finnas enligt 5 kap. 4 §, första stycket får till följd att en viss person med automatik inträder som vikarierande kyrkoherde. Något särskilt beslut i enskilda fall ska inte fattas.

Av 34 kap. 9 § framgår motsatsvis att de särskilda behörighetskraven för att anställas som kyrkoherde inte gäller för vikariat om högst tre månader. För en vikarie som träder in enligt turordningen gäller därmed endast det allmänna behörighetskravet för att utöva uppdraget som präst.

Den som är vikarierande kyrkoherde går automatiskt in i den ordinarie kyrkoherdens samtliga funktioner och blir därmed även ledamot i kyrkorådet under vikariatstiden. För en korttidsvikarierande domprost gäller dock att denne inte fullgör domprostens stiftsrelaterade uppgifter.

När det gäller vikariat som överstiger tre månader är det, enligt 5 kap. 4 §, tredje stycket, kyrkorådet som utser vikarie. För att kunna anställas på ett sådant vikariat måste vederbörande uppfylla de särskilda villkor som enligt 34 kap. 9 § gäller för att inneha en befattning som kyrkoherde.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:28.

När det först gäller frågan om handlingsplan för att lösa bristen på kyrkoherdar konstaterar utskottet att det inte går att säga att det generellt råder brist på kyrkoherdar över hela landet. Skillnaderna är stora såväl mellan stiftet som inom enskilda stift. På somliga platser är det svårt att rekrytera kyrkoherdar medan man på andra håll inte upplever samma svårigheter. På ytterligare andra håll har man överlag svårt att rekrytera personal.

Enligt utskottets mening är frågor om ledarskapsförsörjning i allmänhet och frågan om rekrytering av kyrkoherdar i synnerhet mycket viktiga. Dessa frågor är dock stiftens ansvar. Utskottet är mot denna bakgrund inte berett att föreslå bifall till motionens första punkt.

När det gäller motionens andra punkt menar utskottet att det redan finns en tydlig reglering i kyrkoordningen. Enligt utskottets uppfattning finns det inte behov av ytterligare reglering.

Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att motionen avslås.

Uppsala den 28 september 2016

På Organisationsutskottets vägnar

Birgit Kullingsjö, ordförande

Fredrik Nilsson Björner, sekreterare

Beslutande: Birgit Kullingsjö, ordförande, Claes Block, Aina Andersson, Anton Härder, Cecilia Clausen, Roberth Krantz, Per Lindberg, Irma Carlsson, Maj-Lis Aasa, Olle Reichenberg, Kåge Johansson, Tomas Jansson, Bella Aune, Irene Oskarsson och Bo Hanson.

O 2016:4

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Britt Sandström, Sven Gunnar Persson, Birgitta Wrede, Gunvor Vennberg, Johnny Lilja, Britt Kilsäter, Märta Brita Forsberg Svensson, Karin Forsell, Elsa Christersson och Markus Holmberg.

Biskoparna Sven-Bernhard Fast och Johan Dalman har deltagit i utskottets överläggningar.